

B.A [PART -II] [SEMESTER-IV] [CBCS] EXAMINATION March 2023

Political Science Paper No. V (DSC D-35)

Local Self Government in Maharashtra

Sub code-73463/78863

Day & Date- Saturday, 03/06/2023

Time -10.30 to 12.30

Total Marks- 50

INSTRUCTIONS- 1] All questions are compulsory.

2] Figures to the right indicate full marks.

Q1) Choose and write the correct alternative from the following [10]

1. According to the 73rd Constitutional Amendment, seats out of the total number of members are reserved for women in panchayat state institutions.

- (a) 50 percent (b) 30 percent (c) 20 percent (d) None of these

2. Who established a Finance Commission after every five years to review the financial condition of the State institutions?

- (a) Chief Minister (b) Governor (c) President (d) None of these

3. In the 73rd Amendment added the 11th Schedule to the Constitution of India.

- (a) 1980 (b) 1993 (c) 1999 (d) 2005

4. With the passage of the 74th Amendment to the Constitution Local Self-Government Bodies got constitutional and statutory status.

- (a) Rural (b) Village (c) Urban (d) None of these

5. Provision of 'Panchayat Raj' system..... article of the Indian Constitution

- (a) 248 (b) 139 (c) 243 (d) 350

6. The Chief Administrative Officer of the Municipal Council is called

- (a) Chief Executive Officer (b) Group Development Officer
(c) Mayor (d) Secretary

7. To contest the election of Gram Panchayat, the age of the candidate should be

- (a) 24 (b) 18 (c) 25 (d) 21

8. Gram sevak is appointed by

- (a) President of Zilla Parishad (b) Chief Executive Officer of Zilla Parishad
(c) Chairman of Panchayat Samiti (d) Group Development Officer of Panchayat Samiti

9. The tenure of Gram Panchayat isyears.

- (a) 2 (b) 1 (c) 5 (d) 6

10. The political head of Zilla Parishad is

- (a) City President (b) Zilla Parishad Chairman (c) Mayor (d) Speaker

Que. 2 : Long answer question

[20]

1. Explain the challenges before urban and rural local self-government.

or

Explain the structure, powers and functions of Municipal Corporation in Maharashtra.

2. Explain the structure, powers and functions of Gram Panchayat.

or

State the provisions of the 74th Amendment and explain their importance and implementation.

Que. 3 : Write notes.

[20]

(a) Features of 73rd Amendment

(b) Mayor

(c) Challenges facing Local Self-Government

(d) Composition of Panchayat Samiti

(e) Chairman of Municipal Council

(f) Revenue instruments of the Municipal Corporation

मराठी रुपांतर

प्रश्न १ : योग्य पर्याय निवडून विधाने पुन्हा लिहा.

[१०]

१. ७३ व्या घटनादुरुस्तीनुसार पंचायत राज्याच्या संस्थांत महिलांना एकूण सदस्यसंख्येच्या.....जागा राखीव ठेवल्या जातात.

(अ) ५० टक्के (ब) ३० टक्के (क) २० टक्के (ड) यापैकी एकही नाही

२. पंचायत राज्यसंस्थांच्या आर्थिक स्थितीचे समीक्षण करण्यासाठी दर पाच वर्षांनी.....एका वित्त आयोगाची स्थापना करतो.

(अ) मुख्यमंत्री (ब) राज्यपाल (क) राष्ट्रपती (ड) यापैकी एकही नाही

३.साली ७३ व्या घटनादुरुस्तीने भारतीय राज्यघटनेत ११ वी अनुसूची समाविष्ट केली.

(अ) १९८० (ब) १९९३ (क) १९९९ (ड) २००५

४. ७४ वी घटनादुरुस्ती मंजूर होऊनस्थानिक स्वराज्य संस्थांना घटनात्मक आणि वैधानिक दर्जा प्राप्त झाला.

(अ) ग्रामीण (ब) खेड्यातील (क) नागरी (ड) यापैकी एकही नाही

५. व्या कलमात 'पंचायत राज' व्यवस्थेची तरतूद केलेली आहे.

(अ) २४८ (ब) १३९ (क) २४३ (ड) ३५०

६. नगरपरिषदेच्या मुख्य प्रशासकीय अधिकाऱ्याला असे म्हणतात.

(अ) मुख्य कार्यकारी अधिकारी (ब) गटविकास अधिकारी (क) नगरपाल (ड) सचिव

७. ग्रामपंचायतीची निवडूक लढविण्यासाठी उमेदवाराचे वयअसावे लागते.

(अ) २४ (ब) १८ (क) २५ (ड) २१

८. ग्रामसेवकाची नियुक्ती..... कडून होते.

(अ) जिल्हा परिषदेचा अध्यक्ष (ब) जिल्हा परिषदेचा मुख्य कार्यकारी प्रमुख

(क) पंचायत समितीचा सभापती (ड) पंचायत समितीचा गटविकास अधिकारी

९. ग्रामपंचायतीचा कार्यकाल वर्ष असतो.

(अ) २ (ब) १ (क) ५ (ड) ६

१०. जिल्हा परिषदेचा राजकीय प्रमुखअसतो.

(अ) नगराध्यक्ष

(ब) जिल्हापरिषद अध्यक्ष

(क) महापौर

(ड) सभापती

प्रश्न २ : दीर्घोत्तरी प्रश्न

१. नागरी आणि ग्रामीण स्थानिक स्वराज्य संस्थांसमोरील आव्हाने स्पष्ट करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील महानगरपालिकेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

२. ग्रामपंचायतीची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

७४ व्या घटनादुरुस्तीमधील तरतुदी सांगून त्यांचे महत्त्व व अंमलबजावणी स्पष्ट करा.

प्रश्न ३ : टीपा लिहा.

(अ) ७३ व्या घटनादुरुस्तीची वैशिष्ट्ये

(ब) महापौर

(क) स्थानिक स्वराज्य संस्थासमोरील आव्हाने

(ड) पंचायत समितीची रचना

(इ) नगरपरिषदेचा अध्यक्ष

(फ) महानगरपालिकेची उत्पन्नाची साधने